

למעט בהילוך. והמצרים גזרו עליהם ואיך זה, לזקן ציוו שימעט בהילוך וירבה בכובד המשא. והצעיר ירבה בהילוך וימעט בכובד המשא שכל כוונתם להרע להם.

הרי לנו שמהסבלות שנתנו עליהם מונחה שכונתם לענותם ולא בשביל הנאתם, וזהו שנאמר "וישימו עליו שרי מסיים לענותם" למען ענותם דוקא. ולא בשביל הנאתם. ועוד שהיו בונים את פיתום ורעמסס. שאין למצרים הנאה מן הבנין, יען שלא היה מתקיים.

מעין זה כתב רבינו אפרים ואחד מהראשונים "פיתום ורעמסס" - היו המצריים רשעים עד כדי כך שהיו מצווים את ישראל לאחד שגמרו לבנות את הבניינים ביום להורסם בלילה!!

פיתום ורעמסס

21

1

"את פתם ואת רעמסס"

כתוב בגמרא (סוטה יא): "את פתם ואת רעמסס" (שמות א) דב ושמאל, אחד אמר פיתום שמה [המקורי], ולמה נקראה שמה רעמסס שראשון ראשון מתרוסס - שהיו בונים קצת היה מתרוסס ונופל, וחודרים ובונים והוא נופל. ואחד אמר רעמסס שמה, ולמה נקראה שמה פיתום, שראשון ראשון פי תהום בולעו.

ב"אוצר הראשונים" תרצו בשם מהר"י בדונא ז"ל תמיה עצומה ח"ל: וקשה שישים ריבוא שעבדו בכל יום למה לא בנו רק שני עיירות? וש לומר, לכך דרשו פיתום = פי תהום, שנבלעו בארץ וחזרו ובנו. רעמסס - רע מסס, שנפל בניין רע ונתמסמס, בפסיקתא זוטרתא כתב, שהטעם היה כדי שלא יהנו המצרים במעשה ידיהם.

כתוב בילקוט שמעוני (איוב תתצ) אמר ר' יוחנן: בשעה שתפס יוסף את בנימין ואמר "האיש אשר נמצא הגביע בידו" (באשית כד), מיד כעס יהודה ושאג בקול גדול, והלך קולו ארבע מאות פרסה עד ששמע חושים בן דן, וקפץ ופא מארץ פנען, ופא אצל יהודה ושאלו שניהם, ובקשה ארץ מצרים

להפוך עליהם, ומקולם נפלו שתי עיירות גדולות פיתום ורעמסס. ועל דבר זה נגזר על ישראל לבנותם שנאמר "ויבן ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס".

בהגדת ה"שיר והשבח" כתב, אין לך ענוי גדול מזה לעובד, מלראות מעשי ידיו נבלעים בארץ, שהרי שמחה היא לאדם לראות מלאכתו כשהיא מושלמת, מעשה ידיו להתפאר, ועוד מקבל שכרו כסף על כך. והמצרים מנעו שניהם מבני ישראל, שהכריחו אותם לעבוד חינם בתור מס, ולבנות מבצרים במקומות שראשון ראשון פי תהום בולעו. ואולי משום זה נזכרה תיבת "עבודה" פעמיים, כנאמר בפסוק (שמות ב) ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה, להראות הב' מיני ענוי שהיו בעבודתם.

ב"מדרש בחידוש" כתב "ערי מסכנות" - מלשון סכנה. לפי שהיו הבנאים תמיד בסכנה, כי ארץ מצרים לחה היא, ואם בונין בנין גבוה אינו עומד, ולכן בבנות ישראל בנין גבוה ותלול ברצון פרעה, היו תמיד מפחדים שמא תפול החומה עליהם. אך השי"ת הפליא לעשות, שלא היתה נופלת עד הלילה.

עבודת פרך

"ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך"

כתב רבינו אפרים (אחד מהראשונים) "ויעבדו" חסר יו"ד, כי כל אחד היה לו לעשות עבודת עשרה בני אדם, על כן הוכו בעשר מכות משונות. החיד"א (ב"נחל קדומים") הביא על הפסוק "תכבד העבדה על האנשים" (שמות ה): כתבו משום רבינו יהודה החסיד שהוסיף על אחד, עשר מהעבודה, ולכן יש בפסוק הזה עשרה תיבות.

אימר על כל גם מיוחד כי לעולם חסדו. והענין כי אין שום גם גדול, ומה הרעש אם לפני שלשה אלפים שנה נקרע הים שעה אחי ותייבש, ונפל לחם מן השמים, ומעשים כאלו, הלא בכל רגע נסים כאלה הן, מי פתי לא יתעורר בזרעו זרע צהדמה וילין ממנו לין ירוק ושוב פרה בו פרה אדום או לבן ושוב יגמול ממנו פרו פלוני, אך נעשה זה, וכי אין זה גם כקריעת י"ם. הנה יבוא השועה ויאמר בחכמתו זה הוא בטבע כי נילוצי חמה מכין צעפר ומי הגשמים מרטיבים ועייז נעשה כך ועייז נעשה כך, יאמר נא על ידי מה מכים נילוצי חמה, על ידי מה יעלה אד מן הארץ להגשים, וכל דבריהם הכל ורעות רוח, אלא שהחמיהם אומרים העולם כמנהגו נורג כה ה"י וכה יכה ואין אחר העושה כן בחכמה וצהדמה וצדעת ואין חלקים וכך הוא הטבע מעלמו, ואמת שהוא פנה ואין להצין סהרי הטבע אך מעלמו הוא כן. ויאמנם כשהקצ"ב משנה הטבע כגון קורע הים שעה אחת וממטיר לחם מן השמים ומוציא מים מאור החלומים, העפ"י שכל אלו המה בטפה מן הים נגד חידושי מעשי בראשית שכל יום ויום, מי"מ ישפוט כל בר דעה מזה שאין הטבע נורג כן מעלמו, שא"כ לא יוכל להשתנות לנרדך שעה, וא"כ משינוי קטן הלו נדע כי לעולם חסדו שהוא היוצר והוא הצורא עושה נסים ונפלאות בכל יום. והיינו לעושה ונפלאות גדולות לצדו לפעמים לפי שעה נדע כי לעולם חסדו שעה צדריחת העולם וצמטעה בראשית כי עולם חסד יצנה, וכן למכה מזרים צדכוריהם נדע כי לעולם חסדו, וכן כולם מכל גם לשעה נדע כי חסדו ועוצו והתנהגותו והשגחתו לעולם יום יום.

ע"י

שבת הגדול. הארכתיו דראוי לקרותו גדול, דהרי יליחת מזרים מורה על שבת, כמ"ש רמב"ן בעשרת הדברות בצואתהגן (ה' ע"י) עיין ס' (ו) נמלא צעטה שדורשים ציליחת מזרים מחזיקים שבת. ונקרא גדול ע"ד שפירשהו איש אמו ואציו תיראו ואת שבתותי השמרו אני ה' [ויקרא י"ט ג'] ע"ד הפסוק יפורס סיפא דקרא את שבתותי השמרו, היינו ששמרו צ' שבתות [שבת קי"ה ע"צ], אז אני ה' שאין

אימה ולשון יכולה לשלוע צכס, כמו שדרשו חז"ל פ"ק דמגילה (י"א ע"א) אני ה' חלקים לעתיד לבא דאין כל אימה יגשין שולעת צכס, וגם אחז"ל [שבת שס] אלמלי שחרי שבת ראשונה אין אומה ולשון יכולה לשלוע, ומכיון שהגוי שבת צמן מיד ויצא עמלק. אמנם חלה זה באיש אמי יאציו תיראו, י"ל עפ"י פסיקתא דפי' החדש [וכן צב"ר ס"ה ו'] גם נאמר אמר הקצ"ב אציו של עשו קראו גדול ויקרא אל עשו צנו בגדול, אמו קראתו גדול צגדי עשו צנה בגדול, ואני אומר קטן נחתיך צגויס, ולפוס תורה טבחה דכתיב [ישע"י ל"ד ו'] זבח לי צצצרה ועצנה גדול צארץ אדום עיין ס'. נמלא אם עשו שולע חלילה היינו כשאין משמרים שבת הרי הוא גדול כמו שקראו אציו ואמו, והיינו אמו ואציו תיראו שיש לרא מילתא ורצקה אציו ואמנו שקראוהו גדול, ע"כ את שבתותי השמרו שמו צ' שבתות, ואז אני ה' שקראתיו קטן מכין לו טבח גדול. וכיוח חזיק שבת ע"י יליחת מזרים, נקרא שבת הגדול להכין מטבח גדול צארץ אדום לפוס טבחה.

הפטרה לשבת הגדול

ושבתם וראיתם צין לדיק לרשע צין עובד חלקים לאשר לא עזדו. איתא צחגיגה ד' ע"י ע"צ ח"ל בר ה' כי להלל מאי דכתיב ושבתם וראיתם צין לדיק לרשע צין עובד חלקים לאשר לא עזדו היינו לדיק היינו עובד חלקים היינו רשע היינו לא עזדו ח"ל עזדו ולא עזדו חרויכו לדיקי גמורים ניכו ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד. כתיב [תהלים קי"ט ל"ח] מאויצו תחכמי מלוחיך כי לעולם היא לי, והנה המהודי אחר למודו ק"ח פעמים אינו שוכח, וכחצ הרמ"ט כי השכחה היא מהס"ס, ס"ס גמטריא מאה, ע"כ מאה פעמים ואחד מלוחו. והיינו מאויצו תחכמי מלוחיך, אם תחכמי יותר מאויצו שהוא הס"ס, אז לעולם היא לי צלי שכחה, ע"כ ס"ת דהאי קרא צגמטריא ק"א. ור"ה של מאויצו תחכמי מלוחיך כי, מ"ת מ"ך שהתמוות שלו על מיתה ועל עוני, ומורי צהפלאה [ס"פ וישלח] כחצ ששמו

(ה) ראה עוד בזה להלן ל"ט ב' ד"ה למכה.
 (ו) זל"ק: "כי בעבור היות יציאת מצרים מורה על אלוה קדמון מחדש חפץ ויכול כאשר פירשתי בדיבור הראשון, על כן אמר בכאן אם יעלה בלבבך ספק על השבת המורה על החידוש והחפץ והיכולת תזכור מה שראו עיניך ביצי"מ שהוא לך לראוי ולזכר, והנה השבת זכר ליצי"מ, ויצי"מ זכר לשבת כי שוכח".

3

תורת

הגדה של פסח

משה

יזלא חנו רואים שבי רובם אינם מאמינים, ומשכ שפיר אמר.

ויתורץ זה ע"פ מה דביאר הרמב"ן [שם ד' א'] דחיסור אמונה שיך בשתי תופנים או שלא נאמן שהקצ"ה משגיח בתחתונים, או שלא נאמן כי זה הוא שלוחו, כי אם היה הוא שליח המקום היה ראוי מיד שתלליה שליחותו, והנה משה אמר שיאמרו כי לא נראה אליך ה', דהיינו שלא יאמינו בהשגחת השם בשפלים, ולכן נחשב לו לחטא, כי מאמינים בני מאמינים הם וכבר מקובלים הם מאברהם ויחזק ויעקב שדיבר ה' עמם, והיו מאמינים שאפשר שידבר ה' עם בני אדם, וגם היה בעוהים שעתידים להגאל בזמן המוגבל, אך היה זהם שלא האמינו כי משה נעשה שליח עכשיו לגאלם, והיה ראוי למשה לומר שיאמרו לא שלחו ה', ולכן הוצרך השם ליתן למשה האותיות על חיסור אמונה בשליחותו שיראו כי הוא השליח לגאלם, ומחמת שלא האמינו בשליחותו לכן מהו, כי אם לא האמינו כלל בהשגחת השם וצבעתון שעתידים להגאל, לא היה ראוי להם שימותו, אלא היה ראוי להם שישארו בחיים בגלות ושיעבוד כל ימי חייהם, כדי שיראו בגאולת המאמינים ויטערו בשמחה הדיקים, כמו דאמרינן בשבת קנ"ג ע"א אלו ואלו יושבין הללו אוכלין והללו רעבין הללו שותין והללו אמאים, כמו שנאמר לעתיד והי' דראון לכל בשר (ישעי' ס"ו כ"ד), אבל מכיון שגם הם האמינו צבעתון מאבותיהם שעתידין להגאל, אבל לא האמינו שהוא השליח, לא נעשו דראון לכל בשר רק מהו ולא נגאלו על ידו. **והנה** עכשיו לאחר שכלתה כבר הגאולה ממלרים קפץ רשע זה ואמר מה העבודה הזאת לכם ולא לו, ע"כ שהוא מכחיש כל המעשה ואומר לא היה זה מעולם לא השיעבוד ולא הגאולה, נמלא שכפר בעיקר דהיינו בעיקר אמונה השגחת ה' בתחתונים, לכן אמרו לו חילו היה שם לא היה נגאל, כלומר חילו היה שם רשע כמוהו שכפר בעיקר אמונה לא היה נגאל אלא היה נשאר בגלות כל ימיו ולבוית דראון לכל בשר.

ואף אהה הקכה את שניו. כתיב [ירמי' ל"א כ"ח] אבות אכלו צום ושני צנים תקיינה. עיינו רואות כי האבות העפ"י שלא סרו מדבר ה' ועושים כל מצותיו מלות אנשים מלומדה, אבל אין שומעים ולא לומדים ולא ישמע על פיהם שום דבר תורה או מוסר, ואינו מקבל פני שום מורה תורה, והצנים שאינם רואים ושומעים מאבותיהם שם שמים שגור צפיהם ולא ראו ליקח מוסר, להם נחשב מעשי אבותיהם שגטון ושטות ששומרים שבת

ער' ע"ה

ומניחים תפילין ואינם אוכלין נבילות, ע"כ יולאים מכלל ישראל, ואין להאשימם כי אבותיהם אכלו האפיקורסות כצום שלא נגמר פרי המינות אללם עדיין, וצניחם מקכה שניחם. והיינו דמרתו צעל הגדה לאצו הרשע שצנו יושב על שולחנו וכופר בעיקר, (וזכר לפי שהוליא את עלמו מן הכלל כפר בעיקר, ואף אהה, פי גס אהה אצו, ונדרש לפניו ולאחריו אם לא אכלת צום לא הוקבו שניו של זה).

א"ל א

ארמי אוצד אצו. נלאו כל המפרשים לפרשו, ונלע"ד לצאר הנה הבן שואל שצכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומלה, פי **אברבנאל** היינו לחמי תודה שצאים חמץ ומלה, ופסה גמי קרבן תודה הוא על שפסח הקצ"ה על צתי בני ישראל ואינו מציא עליו חמץ רק מלה, כדכתיב [צמדבר ע"י א'] על מלות ומרורים יאכלהו, והנה הבן שואל צזה קושיא חמורה ולא נמלא תי על זה. והנה ילי"ד משאחז"ל (פסחים קט"ז ע"א) מתחיל צגנות עצדים היינו ומתחלה עט"ז היו אבותינו. וי"ל כך הנה הכוזם המכבס צגד המלוכלך קאת, הוא מלכלך אותו יותר צמים ואפר וצורית, ולצסוף מסיר כל אלה וכוא מלוצן ומנוקה ומיופה, והנה אין שכרו על הכסרה של האפר והצורית, כי מי צקש זאת מידו למלאותו אפר וצורית כדי שסירנו אח"כ, אבל שכרו על שלכלך אותו על מנת לכבסו וללצנו לגמרי. כן אין עיקר שצתו והודאתו על ההלכה ממלרים, כי אלו לא הגלינו לשם לא היינו צריכים לגאולה, אך ידוע כי היה זוכמא צהם מארס עבר הכבר תרח נחור וצחואל ולצן, והי' צריכים לצכך ולנקות מלואת עומאתם, ע"כ הגלינו למלרים לצכך מכל זוכמא, ואין לנו להאריך בצברים הידועים בצמפריס. והיינו ארמי אוצד אצו, פי זוכמא ארמים אוצד קדושת אצו, וירד מלרימה כדי להצכך וגו'. והנה קרבן תודה צא עם לחמי מלה וגם עם לחמי חמץ, והקרבנות של ימי המילואים צאים מלה ולא חמץ [מנחות ע"ח ע"א] ועתה אי היה קרבן פסח תודה על גאולתנו, היה צריך לחם חמץ עם המלה, אך אינו תודה על גאולה מלרה, אלא על תחלת הלכלוך שהגלינו עוד לערות מלרים ארץ עומאה, והוא כהוספת אפר וצורית, כי מתחלה עט"ז היה אצותינו וצרוצ חסדיו עצדים היינו לפרעה כמלכלך צאפר כדי לכבסו וללצנו, (ולצכך אותו), כקרבן מילואים שמילא ידיו לעבודתו, ואין כאן מקום ללחם חמץ.

בשבועים נפש ירדו אצותיך מלרימה ועתה שמך ד' אלקיך ככוכבי השמים לרוב. רש"י [צראשית מ"ז כ"ן] פי צעשו ה' ו' נפשות כתיב [שם ל"ז ו'] נפשות

הגדה של פסח

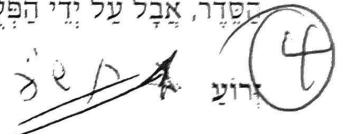
היינו את הכוס ומקדש, ונוטלין ידים ומברכין על נטילת ידים, ומטבל בחומץ ומברך בורא נה
הענין, ואוכלין כזית ואינו מברך ברכה אחרונה, ואח"כ מביאין הקערה עם המצות מגולין, ומסודרות
ב מצות, מרור וחרוסת, זרוע וביצה, ובוצע ומטמין לאפיקומן, ונוטל פרוסה ושלימה והפרוסה
השנייה, ומניח הביצה והזרוע תחת השלימה והמצה מכסה אותן, ומרור וחרוסת מלמטה, ומגביה
המצה בעצמו ואומר הא לחמא וכולם שומעין, ונוטלין הקערה מעל השלחן ומוזגין הכוס ושואלין
כד נשתנה ואומר הגדה וכולן שומעין, וכשמגיע לעשר מכות נוטל לו כלי והוא שופך י פעמים וכן
הצ"ח כו' שופך ג"פ, וכוס שלו מניח בין כוסות של ב"ב וכוסו באמצע, וכשמגיע למצה זו מביאין
הקערה ואומר עד אשר גאלנו, ומכסין הקערה ואומר אשר גאלנו, ומברך בפה"ג ושונה הכוס ואח"כ
הגדה את הכלה לאחר ז' ברכות, ונוטלין לידים ומברך ענט"י והמוציא ואכילת מצה על הפרוסה
יבצע שניהם, ואוכלין מרור מרוסק כזית שקועה בחרוסת, וכן הכורך שוקעין בחרוסת, ואח"כ אוכלים

דורש טוב

פעם נשא הסוס עיניו לבעל הבית ושאלו: "אדוני, כשאני מוליכה בדרך אני מרגיש
מכין את פשר עבודתי, שהרי לפני זמן קצר היינו במקום פלוני - וכעבר שעה אנו
שונים בעיר אחרת, ואינני עומד על מקומי הראשון, אולם בעבודה זו אני מסתובב
המיד במקום אחד, ומתקשה להבין מהי התועלת שאתה מפיק מעבודתי ומה אתה
מרויח על ידי?"

נענה בעל הבית ואמר לו: "אמנם, בשעה שאתה מסתובב אינך רואה את התועלת
היוצאת למעלה באבני הריחים, אבל למעשה, כל תנועה שלך כאן פועלת רבות
יטוחנת את הקמח בריחים המצויים למעלה."

כה גם כאן - סיים כ"ק האדמו"ר - עבודתנו כאן בסדור הקערה וכל ליל הסדר אינם
מובנים לנו, ואין לנו דעה להשפיל ולרדת לחקר הסודות והיחודים הנעשים בליל
הסדר, אבל על ידי הפעלות שאנו נוקטים נעשים תקונים למעלה בעולמות העליונים.

רוע

בצדה הימני של קערת הסדר מניחים את הזרוע, זכר לנס הגדול שהוציא הקב"ה
את עמו בזרוע נטויה (טור א"ח סי' תעג). רמז נפלא טמון בסבה לכה שדוקא הזרוע
נבחרה להנחה בתוך הקערה -

כאשר הגיעה בת פרעה ליאור וראתה את תבת משה נאמר: "ותשלח את אמתה"
(שמות ב, ה) ופרושו שפתייה פשטה את ידה לקחת את התבה שבה היה משה, ודרשו
חז"ל (סוטה יב ע"ב) שידה התארכה ששים אמה, ויש אומרים אף חמש מאות אמה!
ולכאורה קשה, מה היה ההגיון בפשיטת היד? וכי איזה אדם שפוי בדעתו ינסה
לקחת תבה שנמצאת במרחק כה גדול ממנו? הלא הוא שם עצמו ללעג ולקלס בנפסיון

הזה!

דורש טוב

אלא, מבאר ה"קדשת לוי" ויש אומרים זאת גם בשמו של רבי ישראל סלנטר זי"ע, שבת פרעה רצתה שמצפונה יהיה נקי, ושתהיה לה ידיעה ברורה ואמתית שהיא עשתה כל מה שאפשר לעשות כדי להציל את משה רבנו. רצונה היה שאם ישאלוה בבית דין של מעלה מה עשתה כשהיתה לה הזדמנות להציל את מנהיגם של ישראל, תהיה לה תשובה מן המוכן. משום כך עשתה את המטל עליה, מבלי לבדק כיצד מתקבלים מעשיה בעיני הבריות שסביבה, והאם מסכימים הם עם דרכי הפעלה שלה. ומאחר שהקב"ה רצה להראות לדורות הבאים כי כל יהודי ויהודי שרוצה להתקרב לה' זוכה לסייעתא דשמיא אם רק יעשה פעלה והשתדלות מצדו, לפיכך כאשר פשטה את ידה נעשה לה גם עצום והיד התארכה למרחק גדול.

למוד חשוב יש בענין זה דוקא בליל הסדר - עם ישראל היו בטמאה תהומית של מצרים, איך קרה, אפוא, שברגע אחד התהפכו לדרגה גבוהה כזו עד שזכו לגלוי שכיתה?

אלא, שהרצון הגדול שהיה בהם להשתנות הוא שגרם להם את המהפך הרוחני! כאשר מגיע ליל הסדר אומרים לכל יהודי ויהודי: דע לה, כי ברצונה תלוי מצבך הרוחני! אם רק תגלה רצון ונכונות אמתית להשתנות, אין ספק שבסייעתא דשמיא תצליח ללכת בדרך חדשה, וראיה נתונה לפניך מן הזרוע של בתיה, שפשטה את ידה והיא התארכה למרחק עצום.

התבונן נא אל הזרוע המנחת פאן לפניך בקערה, המסמלת את הנס הגדול שעשה הש"ת בזרועו הנטויה, ודע לה, שפאשר איש יהודי פושט את זרועו להש"ת וברצונו לשנות את עצמו לטובה, בודאי יזכה שיתחולל אצלו מהפך והוא יזכה לעלות למקום גבוה ביותר.

ביצה

מהו הטעם להנחת הביצה בקערת הסדר?
 בספרים הקדושים מבאר שטבעו של כל דבר בעולם, שככל שמבשלים אותו יותר, הוא מתרפף יותר ויותר, אולם הביצה שונה מכלם, שהרי ככל שמבשלים אותה יותר כך מתקשה היא יותר.

ישראל משולים הם לאותה ביצה - מימות בריאת העולם עד כה נכחדו מן העולם

נח _____ הגדה של פסח ✦ **אוצרות התורה**

וכך חמקתי מאותם האנשים שנעמדו כבר על צד ימין ונעמדתי שוב בין הקבוצה שלא עברה עדין את הסלקציה. בהגיע תורי לעבור על יד רב הטבחים עברתי על פניו כשאני צולע על רגלי, ללא הסוואת מצב בריאותי. כמו כן, הכרת פני העידה על כאבי הנוראים. הרשע הפנה אותי שמאלה יחד עם קבוצת חולים. הייתי משוכנע שזו דרכי האחרונה והכנתי עצמי ל'ההוא יומא' של שוב יום אחד לפני מיתתך, אם בכלל אזכה לעוד יום אחד.

כאן ראיתי בחוש 'מאד עמקו מחשבותיך' עד 'שאיש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת'. אותי ואת החולים לקחו במשאית לא לתאי הגזים אלא לבית חולים מודרני ומשוכלל, שהנאצים הקימו ברוב ערמומיותם סמוך לאושוויץ. תכלית בית חולים זה היתה להציגו בפני הצלב האדום שבקר את 'מחנה העבודה' של אושוויץ. הייתי שם כשבועיים, הרופאים - כולם יהודים - ריפאו אותי והעמידו אותי על רגלי פשוטו כמשמעו. יותר מאוחר קבלתי ידיעה שהקבוצה שהלכה לצד ימין נלקחה ל'צעדי המות', דהיינו: כשהנאצים ראו שמצבם אבוד, לקחו רבבות אנשים ממחנות ההשמדה, והכריחו אותם ללכת רגלי עשרות קילומטרים, כמעט ללא אוכל ומים. רוב רובם גוועו ברעב או מחוסר אונים, הי"ד.

נתבונן - סיים את סיפורו, מה היה קורה לו נשארתי בקבוצה שהלכה ימינה, הלא עם רגלי החולה לא הייתי מחזיק מעמד אפילו חצי יום! הרי לנו, שאין חכמה, עצה ותבונה נגד ה'! אדם אינו יכול לשנות מאומה מגזירת עליון! ("במעלות קדושים וטהורים").

בקשו מלאכי השרת לומר שירה

"כל הבן הילוד היאורה תשליכהו"

אמרו חז"ל בקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר להם הקב"ה מעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה (סנהדרין לט:). יש להקשות מפני מה לא רצה הקב"ה שיאמרו המלאכים שירה באבדן ומפלתן של רשעים, הלא

הבַּת תַּחֲיוֹן וְאֵת לַחֲצֵנוּ זֶה הַדְּחַק פָּמָה שְׁנֶאֱמַר וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ
אֲשֶׁר מִצְרִים לֹחֲצִים אוֹתָם:

כתיב (ספ"א) "באבד רשעים רנה", ובפרט רשעים הללו שעינו את ישראל בכל מיני עבודת פרך. עוד קשה, מהו לשון "טובעים בים" משמע שמדבר על אחרים, היה צריך לומר "מעשה ידי נטבעים בים".

אלא ביאר בספר "מאור ושמש" בשם רבי שמואל מניקלשבורג זצ"ל, מלאכי השרת בקשו לומר שירה כדי שישמעו מצרים נעימות קולם ותצא נשמתם, כמו שהיה גבי חיל סנחריב שמתו ע"י ששמעו שירת חיות הקודש ועי"ז יצאה נשמתו, (סנהדרין צה) אמר הקב"ה מעשי ידי טובעין בים כלומר המצריים הטביעו מעשי ידי שהם ישראל בים, שהשליכו הילדים ליאור, וצריך אני להפרע מהם מדה כנגד מדה להטביעם בים, ואתם אומרים להמיתם בשירה.

לחיצת התינוקות בקירות

"וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם"

כתב בהגדת "מגיד צדק" פירוש, שהיו לוחצים אותם בקירות הבית והחומה. כמובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק טח): ר' עקיבא אומר סנקלטירי [-יועצי] פרעה היו מחנקים את ישראל בקירות הבית בין לובן הלבנים, לפיכך היו צועקים מתוך הקירות, והקב"ה שמע את נאקתם, שנאמר ושמות (ב) "וישמע אלהים את נאקתם".

ועוד כתב שם: וישראל היו מקוששין קש במדבר, והיו רומסין אותו בחומר, נשיהם, בניהם ובנותיהם, והקש של המדבר היה נוקב עקביהם, והיה הדם יוצא ומתבוסס בחומר. ורחל בת בתו של שותלח היתה הרה ללדת, ורמסה בחומר עם בעלה, ויצא הוולד מתוך מעיה ונתערב בתוך המלבן, ועלתה צעקתה לפני כסא הכבוד, ירד מיכאל המלאך ולקח את

הגדרה שור פסח
6

דורש טוב

21

כד: נישתנה הלילה הזה מקל הלילות

גדל גדל נוראות קדשתו של לילה זה, אשר שונה ומבדל מקל הלילות. נתון לקמח
הדבר שלא שקתב ה"חמתם סופר". ב"שלקחן ערוך" (סימן תעב ס"ב) נפסק: "הסדר
הזהו [בליל הסדר] בכלים נאים". וכתב "הפנן אברהם": "ומהר"ל לא היה משתמש
בכשיכניות של עבר"ב כי אם בפסח".

המהר"ל הגה סלוח פסח לאנשים וביניהם גויים, והם נתנו לו משכונות. אומר
ה"ח"א אברהם" שהמהר"ל נהג להשתמש בליל הסדר בכלים שקפבל כמשכונן מגויים,
כי ר"ב היו כלים נאים.

יבדא צריך לומר כי מהר"ל לא אכל, חלילה, בכלים של גוי, אלא השתמש בהם
כדי לפאר את שלחן הסדר, וכפי שקתב ה"משנה פרושה" וז"ל: "אמרו עליו, על
המהר"ל, שהיו בביתו פקדונות של נכרים כלי פסח וכלי זקב יקרים, וכל השנה לא
היה משתמש בהם, ובליל פסח הגה מסדר את כלם על שלחן מיוחד כדי להרחיב לבו
בראותם".

הנה, ה"חכם צבי" (סימן רנט) אומר, שכל כלי שגוי בשל בו את טרפותיו, הוא
הרעב טמא ומטמא, ובפשטות נראה היה לומר שהספה לקח היא, שבזמן הפשול
הזהו בלע מהאסור, אבל, הפלא ופלא, ההלכה היא שגם אם גוי קנה כלי ולא השתמש
בו אסור ליהודי להשתמש בו עד שיטבילנו.

צריך באור, מדוע נאסר להשתמש בכלי, והרי לא בלוע בו שום אסור?

באר ה"חמתם סופר" בדרשותיו (חלק ב דף רנה): פאשר הגוי חושב על הכלי
הרשבות שהוא והיה שלו וישתמש בו, הוא מטמא אותו ואז ישנה סכנה עצומה
הישראל להשתמש בו.

למרות כל זאת התיר מהר"ל להשתמש בליל פסח בכלים של גוי, על אף שלא
יבליהו, כי מוכח ספור יציאת מצרים ותקף קדשת הלילה פוקעת הטמא מהכלי.

הרי לנו כי גדל קדשת הלילה אינה רק מליצה בעלמא אלא יש לה תקף הלכתי,
באשר כלים שבכל לילה אחר הנם בגדר סכנה - הלילה הזה יש מצוה לעטר בהם את
ההכנה.

(כפי אהרן טויסיג)

יום המצות

או אוכלין
או אוכלין

לה או אז

נות לחוש
משביר.

זו דוד גולד

ה את ליל

בהטעימו

ל כל אחד

כה להבך

ים, וישעת

אל לשאל

ילה הזה.

דר הרבה

מוסגלים

נחד יכול

דו טויסיג

דורש טוב

ללמדנו, כי היוצא מבית האסורים מרגיש צורך לעשות באותו לילה פעולות מיוחדות של בן חורין ולסמל את מעמדו החדש.

זוהי הסבה שבשלה הורו לנו חז"ל הקדושים בלילה זה באפן מיוחד, לשבת כסבי כבני חורין ולשתות ארבע כוסות יין. זהו אף הטעם לכך שהפוסקים מוסיפים שיש לראוי להניח בלילה זה כמה שיותר כלי כסף וכלי זהב על השלחן, והמהרי"ל כותב שאף על פי שמאז חרפו הפית צריף יהודי למעט במוותרות, בכלי כסף ובכלי זהב, אין הדברים אמורים לגבי ליל פסח, שבו עלינו להראות את עשרנו ואת העבדה שאחרי הענוי יצאנו ברכוש גדול. מבקשים אנו להראות ולהוכיח את המעמד החדש שיש לנו בלילה זה, ועושים זאת בפעולות מיוחדות ובלתי שגרתיות המעידות כאלף עדים על היותנו בני חורין!

(כפי שלמה ברענודק)

7

221

כלנו מסבין

יש התמהים: מפני מה תקנו לשתות את כוסות היין ולאכל את כזית המצה באפן של הסבה, הן לכאורה הרבה יותר מתאים לבן חורין לאכל את המצה ולשתות את היין כשהוא יושב זקוף על כסאו, באפן שהיין לא ישפך ולא יפלו פרוורים מהמצה...

באור נפלא בענין אמר מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל: בליל הסדר על האדם לעשות סדר בסדרי העדיפויות שלו. הקב"ה גאל אותנו ממצרים כדי שנעבד את עבודת ה', לא כדי שנאכל מצות ונשתה יין.

לבנו, גם בלילה הזה יש לנו אמנם 'שלחן עורף', אוכלים סעדת חג, אבל השלחן עורף נקבע בסוף הסדר ועל פי רב האכילה נעשית במהירות. את רב הלילה הננו כשקועים בחלק ה'מגיד', מרבים בספור יציאת מצרים, מדברים דברי תורה, ולא עושים עסק מהסעדה.

במה מראה האדם שאת האכל הוא מעריך פחות?

יש קלל: מי שמתקרב לדבר - סימן שהדבר חשוב לו ונצרך לו ביותר. אם אדם יתקרב ומתקרב אל האכל - בידוע שהאכל חשוב בעיניו יותר מדברים אחרים.

מחזיר את הקערה למקומה, מגלה את המצות ואומר:

עפ"י דברים ו, כא, כו, ח. ובפסחים קטז, א: "מתחיל בגנות ומסיים בשבת, מאי בגנות וכו', ושמואל אמר 'עבדים היינו'."

**עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם. וַיֹּצִיאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד
חֲזָקָה וּבְזֵרוּעַ נְטוּיָה. וְאֵלֹהֵינוּ הוּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא**

—◆— דורש טוב —◆—

בְּתִקְנַת הַהֶסְבָּה בְּלֵיל הַסֶּדֶר רְמִזוּ חֲז"ל לְכָל יְהוּדֵי: אַתָּה אֵל תִּתְקַרֵּב לְאֹכֵל, אֵל
תִּשְׁפִּיל אֶת רֹאשׁוֹ לְכוּנוֹ, אֵלָּא תִשָּׁב בְּהֶסְבָּה וְאֵת הָאֹכֵל תְּבִיא אֵלֶיךָ. כָּה תִדַּע שֶׁהַפָּה
בְּן חוּרִין אֲמַתִּי בְּנִקְדָּה זֶה שֶׁל קִיּוּם הַמִּצְוֹת.

(רבי גואל אלקריף)

לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם

פְּרַעַה מְזַכֵּר בַּתּוֹרָה הוּא בְּזִמּוֹ יוֹסֵף וְהוּא בְּזִמּוֹ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וְרַבּוּתֵנוּ נִחְלָקוּ אִם הָיָה זֶה
אוֹתוֹ פְּרַעַה, אוֹ שְׂמֵדָבָר בְּשָׁנֵי אֲנָשִׁים אַחֲרָיִם. עַל הַמְּלִיכִים: "וַיִּקַּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ" (שְׁמוֹת א,
ח) יֵשׁ דּוֹרְשִׁים חֲדָשׁ מִמֶּשֶׁל, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ גְזֵרוֹתָיו.

לְפִי הַדְּעָה שְׂמֵדָבָר בְּאוֹתוֹ אָדָם, לְכַאוֹרָה קֶשֶׁה, הָרִי אוֹתוֹ פְּרַעַה, כְּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ
יוֹסֵף אֵת פְּתוּרֹן הַחִלּוּם, הוּא הַדְּגִישׁ: "בְּלַעְדֵי אֱלֹקִים יַעֲנֶה אֵת שְׁלוֹם פְּרַעַה" (בְּרַאשִׁית
מא, טז) - אִם אֱלֹקִים יִרְצֶה הוּא יֵשִׁים בְּפִי אֵת הַפְּתוּרֹן. וְהִנֵּה, אַף שׁוֹמֵעַ פְּרַעַה אֵת
הַמְּלָכָה 'אֱלֹקִים', וּמִיָּד אָמַר: "אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹקִים אוֹתָךְ אֵת כָּל זֹאת אֵין נָבוֹן וְחָכֵם
כְּמוֹךָ" (שָׁם, לט), וְעוֹד אָמַר: "הַנִּמְצָא כְּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ" (שָׁם, לח). פְּעַמִּים
הַזְכִּיר פְּרַעַה אֵת הַמְּלָכָה 'אֱלֹקִים'.

לְעַמַּת זֹאת, כְּאֲשֶׁר בָּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אֶל פְּרַעַה וְאוֹמַר לוֹ שֶׁהַקֶּבֶ"ה צִוָּה לְשַׁלַּח אֵת עַם
יִשְׂרָאֵל, אוֹמַר לוֹ פְּרַעַה: "מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמְעַ בְּקִלּוֹ... לא יִדְעַתִּי אֵת ה' וְגַם אֵת יִשְׂרָאֵל
לא אֲשַׁלַּח" (שְׁמוֹת ה, ב).

וְתַמּוּהָ, אִיךָ יִתְכַן שְׂאֲצֵל יוֹסֵף אָמַר פְּרַעַה אֵת הַמְּלָכָה אֱלֹקִים פְּעַמִּים, וְאֵלּוּ כָּאֵן הוּא
לא מְכִיר וְלֹא יוֹדֵעַ! מַה גֵּרָם לְהַבְדִּיל בֵּין פְּרַעַה שֶׁל יוֹסֵף לְפָרְעָה שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ?
קֶשֶׁת זֶה תִּרְצֵ רַבִּי חַיִּים מְבַרִּיסק עַל פִּי מַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה בְּתַקִּיפַת כְּהֻנּוֹתוֹ כְּרַב (מוֹבָא
בְּסִפְר 'דְּרַכֵי מוֹסֵר' לְרַבִּי יַעֲקֹב גִּימּוֹ זצ"ל):

אֶחָד מַעֲשֵׂירֵי הָעִיר הָיָה אָדָם שֶׁשְׁלַח אֵת יָדוֹ בְּמִסְחָר עֲצִים. שְׁלֵשִׁים אֲנִיּוֹת הָיוּ
בְּרִשּׁוֹתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ עֲשִׂיר, וְאֵת כָּלן הָיָה מַעֲמִיס בְּגַזְרֵי עֲצִים שֶׁחֻטְבוּ מֵעֵרֹת-עַד שֶׁהָיוּ

רִשְׁעֵי מָה הוּא אוֹמֵר: מָה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם,
 לָכֶם וְלֹא לוֹ. וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן
 הַכֶּלֶל, כִּפֵּר בְּעֶקֶר. וְאַף אֶתֶּה הִקְהֵה אֶת שִׁנּוּי,
 וְאִמּוֹר לוֹ, בְּעֶבְרַת זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי
 מִמִּצְרַיִם. לִי וְלֹא לוֹ, אֱלוֹ הִיָּה שֵׁם לֹא הִיָּה נִגָּאֵל:

נצטווה, כפר בעקר - שהמוציא עצמו מכלל עבודת
 הקב"ה כאלו כופר בו. ואף אתה הקהה את שינוי.
 כלומר הכעיסהו, ואמר לו, כנגדך דברה התורה ואמרה:
 'בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים'. לי עשה
 ה' את הניסים, ולא לו - לרשע. אלו היה שם רשע
 כמו זה, לא היה נגאל, שרק לי, השמח במצוות ה'
 עשה לי הקב"ה את הניסים האלו ולא לרשע.

הבן הרשע ששואל כאילו הענין אינו נוגע לו, מה
 הוא אומר: שאלתו היא כלשון הכתוב, מה העבודה
 הזאת לכם - מהו הטורח שאתם מטריחים עלינו בכל
 שנה ושנה לעכב את סעודתנו ולערבב את שמחת
 החג. ובדבריו 'לכם', כוונתו לומר 'לכם' היא המצוה
 ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל החייבים
 במצוות ה', שמשמעות דבריו היא כאילו הוא לא

באר החיים

לפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר.

כאשר הרשע מתדבק עם הצדיקים וחבריו
 הטובים ממנו, אז זוכה לעלייה על ידם, אך
 ברגע שהוא עוזב את החבריא קדישא ומתהלך
 על משענתו לבדו, אזי צריך לקיים בו "ואף
 אתה הקהה את שינוי", דכיון שהוציא עצמו
 מן הכלל כפר בעיקר.

דורשי רשומות אמרו "רחץ" עולה
 בגימטריא כמנין "צבור" (298-), ללמדנו שבכח
 הציבור לרחוץ ולטהר נפש ישראל, כמו כן
 דרשו "ויקהל" בגימטריא "מקוה" (151-)
 שהאחדות מטהרת כמקוה טהרה, ובשם הגאון
 בעל ה'אור שמח' זצ"ל אומרים, שענין זה נרמז
 נמי בהא ששלמי יחיד דינם כקדשים קלים
 ושלמי ציבור הוו קדשי קדשים, כי הציבור
 מעלם ומקדשם כקדשי קדשים.

אמרו חד"ל (ויקר פרשה ל, יב) שארבעה
 מינים שנוטלים בחג הסוכות הם כנגד ארבע
 מדריגות באנשים, "אתרוג" יש בו טעם וריח
 ולכן הוא מרמז על הצדיקים, "לולב" יש בו
 טעם [שהוא מעצי דקל שגדלים עליהם
 תמרים] אך אין בו ריח, "הדסים" יש בהם ריח
 אך אין בהם טעם, והם רומזים על בינונים,
 ואילו "ערבות" אין בהן לא טעם ולא ריח,
 ואעפ"כ אמרה תורה ליטול את הערבות בכל
 ימי החג לעשות בהן הנענועים לפני ה', אולם
 הני מילי כאשר הן ניטלות יחד עם שאר
 המינים שבאותה שעה חביבים כולם כאחד
 בכח מדת האחדות, אבל בהושענא רבא
 שנוטלים רק את הערבות בלבד אזי חובטים
 אותן בקרקע שוב ושוב, והיינו טעמא, כי

באר החיים

הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו:

הבעה"ב:

הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו: יאמר נא וכו'

המסובים:

יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו:

הבעה"ב:

הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו: יאמרו נא וכו'

המסובים:

יאמרו נא בית אהרן כי לעולם חסדו:

הבעה"ב:

הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו: יאמרו נא וכו'

המסובים:

יאמרו נא יראי יהוה כי לעולם חסדו:

הבעה"ב:

הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו:

המסובים:

מן המצר קראתי יה, ענני במרחב יה. יהוה לי לא אירא, מה יעשה לי אדם. יהוה לי בעזרי ואני

חסדו - שעושה חסד לעולם.

יאמרו נא יראי יהוה - בני לוי, כי לעולם חסדו - שעושה חסד לעולם.

ועתה בעת הגאולה אני משבח את הקב"ה משום שמן המצר קראתי יה בגלות, וענני והעמיד אותי במרחב, יה. וכאשר היה יהוה לי לעזרה לא אירא, שהרי מה יעשה לי אדם. ואם יהוה לי בעזרי אזי

פרק זה יאמר לעתיד בביאת הגואל ובבנין ביהמ"ק, שנודה לה' שהוציאנו מהגלות, ונכללו בו גם פסוקי הודאה אחרים: הודו ליהוה כי טוב, כי לפי שלעולם חסדו - שעושה חסד לעולם.

יאמר נא - עכשיו בעת הגאולה ישאל, כי לעולם חסדו - שעושה חסד לעולם.

יאמרו נא בית אהרן - שבט הכהנים, כי לעולם

באר החיים

• מן המיצר וגו' •

היטב

9

כן, והקב"ה עונה ומשיב לו "במרחב" שהכל לטובה היא, כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, והכל בבחינת "מרחב" וטוב אף אם נדמה ונראה לו שיש כאן צר ודוחק.

צריך להשריש את דברי ה'רוקח' (בפירושו לסדר התפילה - הלל) שפירש מקרא קודש זה, שהאדם טועה וסובר שהוא קורא להשי"ת "מן המיצר" והדוחק, אך האמת אינה

לפיכך אמר הקב"ה למשה רבנו כי מבקש הוא ממנו שילך ויאמר זאת לבני ישראל, כדי שלא יאמר אברהם כי "ועבדום וענו אותם" קיים בהם, בגופם ובנפשם, כאשר הם חשים מרות את תחושת העבדות והענוי, ואלו את "ואחרי כן יצאו ברכש גדול" לא קיים בהם. קיים אצלם, אך לא בהם ובגופם, באפן שחשו והרגישו את תחושת היוצא ברכוש גדול.

(כפי ירחמיאל קראם)

10

וקרע לנו את היס

אמרו חז"ל: "כשעמדו ישראל על היס, היו שבטים מנצחים זה עם זה, זה אומר אני יורד תחלה לים וזה אומר אני יורד תחלה לים... קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחלה" (סוטה לז ע"א).

בחול המועד פסח נכנס אברה לבית פנסת בין מנחה למעריב. הגבאים הבחינו בו ומיד פנו אליו בבקשה שידרש דרשה קצרה לפני הצבור. סרב הלה ואמר: "לאו איש דברים אנכי..."

אבל הגבאים לא וותרו, הפצירו בו עד שנעתר לומר כמה מלים. העלוהו אחר כבוד אל הבימה והוא פתח ואמר קב:

"רבותי! עוד כמה ימים וחול שביעי של פסח, בו קוראים אנו בתורה את פרשת קריעת ים סוף. נתבונן מעט מה ארע שם.

"כלם ונדאי יודעים כמה נורא היה מצבם של עם ישראל באותה עת. מאות אלפי יהודים צועדים עם נשותיהם ועם ילדיהם הקטנים, מאחוריהם שועטים מליוני פרשים מצריים, ולפניהם - ים סוף. אין לאן לברח!

"באותם רגעים נצרה מעשה של מסירות נפש שיציל את עם ישראל ויגרם לקב שהים יבקע. ללא מעשה של מסירות נפש - לא היו יכולים להנצל!

"היה שם יהודי אחד" - ממשיך הדרשן - "בשם גרשון בן עמינדב..."

כל הקהל מתחיל ללחש נחשון בן עמינדב, אבל מידענו הדרשן עושה עצמו כאינו שומע וממשיך לתאר במלים ציוריות את התלבטיותי הקשות של גרשון בן עמינדב, מה עליו לעשות בעת הזו: מצד אחד נצרה מעשה של מסירות נפש לקפץ למים, מצד שני - מה יהיה על אשתו וילדיו הקטנים, מי ידאג להם כאשר ימות בטביעה? ואף

על פי
כלל!
בין
איש ד
"ובן"
אפוא!
הוא פו
"אם"
"קב"
הדרשן.
שיקדמי
וקרע ל
באבוה
"בשעו"
שנראה ה
להם משה
על היס ו
שנעשה לנ
גזרים. אמו
משה המט
נעבר עד ל
אמר להם
נטל משה
עברו. אמר
ונעשה סלע

זורש טוב

על פי כן, החליט גרשון בן עמינדב, יש למסור נפש, בלי להתחשב בשקולים אחרים כלל!

בינתיים נגשים לגבאי פמה מתפללים זועמים והטיחו בו: "הרי היהודי אמר שאינו איש דברים, למה לחצת עלי לללות לדבר?...!"

"ובכן" - המשיך הדרשן - "היה ברור לו שללא מסירות נפש לא יזוז דבר. החליט אפוא גרשון בן עמינדב שהוא קופץ לתוך המים. אלא שלהפתעתנו המרבה, את מי הוא פוגש שם? את נחשון בן עמינדב שהקדימו בכמה רגעים..."

"אם לא היה נחשון מקדים את גרשון - עד היום היה הנס נקרא על שם גרשון!..."
"בן מפסיד אדם זכות עולמית של קדוש ה' בעקבות השתהות ותהיות" - סיים הדרשן. "כשיש לה רעיון טוב - הדרו לקפץ ולבצע אותו מיד. קנה את עולמך לפני שיקדימוך אחרים!"

(רבי שלמה לוונשטין)

וקרע לנו את הים

באבות דרבי נתן (פרק לג) מובא תאור על מה שארע בקריעת ים סוף:

"בשעה שעמדו אבותינו על הים אמר משה להם: קומו עברו. אמרו: 'לא נעבר עד שראה הים נקבים נקבים, נטל משה מטהו והכה על הים ונעשה נקבים נקבים. אמר להם משה: 'קומו עברו'. אמרו לו: 'לא נעבר עד שנעשה בקעה לפנינו'. הכה משה על הים ונעשה בקעה לפניהם. אמר להם משה: 'קומו עברו'. אמרו: 'לא נעבר עד שנעשה לפנינו גזרים גזרים'. נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה לפניהם גזרים גזרים. אמר להם משה: 'קומו עברו'. אמרו: 'לא נעבר עד שנעשה לפנינו חמרים'. נטל משה המטה והכה הים ונעשה לפניהם טיט. אמר להם משה: 'קומו עברו'. אמרו: 'לא נעבר עד שיעשה לפנינו מדבר'. נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה מדבר. אמר להם משה: 'קומו עברו'. אמרו: 'לא נעבר עד שיעשה לפנינו פרוזים'. נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה פרוזים פרוזים. אמר להם משה: 'קומו עברו'. אמרו: 'לא נעבר עד שיעשה לפנינו סלעים'. נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה סלעים. אמר להם משה: 'קומו עברו'. אמרו לו: 'לא נעבר עד שיעשה לנו

זאת לבני ישראל, ונפשים, כאשר הם וברכש גדול" לא נת תחושת היוצא

רבי יחזקאל קראם)

עם זה, זה אומר עמינדב וירד לים

זגבאים הבחינו בו

בתורה את פרשת

י: עת. מאות אלפי שועטים מיליוני

ישראל ויגרם לכך!

יב..."

עושה עצמו כאינו גרשון בן עמינדב.

לקפץ למים, מצד וות בטביעה? ואף